

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.382

26 de juny del 2018

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El valencià de sempre: esbalaït
- 2 Josep Lacreu ► Anava a dir-te una cosa...
- 3 Pompeu Fabra ► Converses filològiques, 822 i 823
- 4 Maria Rodríguez Marín ► Ja no es porta anar de bracet?
- 5 Jordi Badia i Pujol ► Una llengua eixorca?
- 6 Gabriel Bibiloni ► El normativisme
- 7 Rudolf Ortega ► L'horror de 'per' o 'per a'
- 8 Teresa Tort ► Malgaitada
- 9 TERMCAT ► Nova terminologia esportiva dels Jocs Mediterranis
- 10 Maria Cucurull ► La classe que ha fet volar el punt
- 11 Pau Vidal ► El catanyol es cura
- 12 Estudis Romànics ► Sumari del volum 40 (2018)
- 13 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que recull informacions d'actualitat sobre llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 El valencià de sempre: esbalaït

Eugeni S. Reig

El valencià de sempre (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 282-283

esbalaït

1) Atònit, estupefacte, bocabadat.

–Vinc esbalaïda del mercat de vore com està tot de car.

–Sí, està tot caríssim. No sé a on anirem a parar.

En l'exemple anterior he transcrit exactament un fragment de la conversa que dos dones de Benissa van tindre el dissabte 26 de juliol del 2008 quan la primera venia del mercat escarotada i escandalitzada pels preus tan elevats dels productes alimentaris. Vull que quede constància escrita que a començaments del segle XXI, una benissera normal i corrent, una dona del poble, va usar la paraula *esbalaït* amb el significat definit.

Enric Valor empra aquest mot, en l'accepció definida, en la seua prosa literària. En la novel·la *Sense la terra promesa* trobem:

–Només falta el de l'Infern, però crec que no n'hi ha cap de tal nom en el terme de Cassana... Veuràs, Albert: el tros li va costar cinquanta duros, i era una terra aspra que no volia ningú. Jo mateix la vaig justiprear. Doncs bé: en sis anys hi ha criat unes belles vinyes, ha fet marxar trenta olivarons, ha cavat un gran aljub i ha bastit una petita parada i una aigüera a fi que no se li arramble el re clot, i fins i tot hi pot conrear hortalisses. I una altra cosa notable que et deixarà esbalaït.

–Com ha pogut resistir-ho? Deu haver treballat nit i dia.

–I dia i nit, Albert. No volia ni veure ningú. Només al poble a afaitar-se, i ací, tot sol a treballar com un negre.

També l'empra Martí Domínguez Barberà. En la novel·la *Els horts* podem llegir:

I ell n'era el primer sorprés, quasi esbalaït; perquè mai no havia fet a ningú aquestes confidències tan íntimes. I ara... ¿per què li les feia a ella?

I en la mateixa novel·la, una mica més avant:

Canviaren quatre paraules banals, com unes persones que es paren i saluden per pur compromís. Teixidor se'l mirava una mica esbalaït i ell reprengué el seu camí com un autòmata.

2) Defallit, per falta de menjar.

Vinc esbalaït de fam. ¿Tenim ja el dinaret amanit?

Aquesta accepció és d'ús habitual en el parlar d'Alcoi. El meu sogre acostuma a emprar-la.

En valencià també es diu: 1) atònit, estupefacte 2) defallit, esmaïat

La llengua estàndard sol emprar: 1) esbalaït 2) defallit

En castellà es diu: 1) *asombrado*, *atónito*, *estupefacto*, *pasmado* 2) *desfallecido*

2 Anava a dir-te una cosa...

Josep Lacreu

Blog *Pren la paraula*, 11/05/2018

<https://red.levante-emv.com/joseplacreu/2018/05/11/anava-a-dir-te-una-cosa/>

—Sí, de veres. Anava a dir-te una cosa. I era important. Però ¿saps què? Que ja no vaig a dir-te-la. El teu gest m'ha dissuadit.

—¡Però si no he fet cap gest!

—Sí, per això mateix, perquè no has mogut ni una cella... Responc a la teua indiferència amb el meu silenci.

No sé si vostés aprecien alguna diferència entre les expressions “anava a dir-te una cosa” i “no vaig a dir-te-la” que apareixen en el diàleg anterior, més enllà de l'evidència que en el primer cas el verb *anar* està enunciat en passat (*anava*) i en el segon en present (*vaig*). Llevat d'això, en els dos casos s'està usant la perífrasi “*anar a* + infinitiu” per a indicar una acció imminent que algú es disposa a fer en un moment determinat. És possible que, inclús després d'haver focalitzat l'atenció en este aspecte gramatical, alguns de vostés continuen sense advertir cap diferència rellevant entre una frase i l'altra; i, si els he de ser sincers, jo tampoc. Però les perspectives no tenen per què ser úniques. De fet, hi ha molts professors de valencià que ensenyen que la perífrasi “*anar a* + infinitiu” és incorrecta quan s'enuncia en present, i em consta que en algun examen acreditatiu de coneixements de valencià també s'ha arribat a comptar com a error. Però no hi ha res que siga perquè sí. Tot té una causa i uns antecedents que, en part, han fet que esta creença arrelara entre alguns docents i correctors.

Però, abans d'intentar esbossar una explicació de per què s'ha arribat a assimilar esta idea espúria, potser convé tindre present que, igual que el llenguatge corporal està ple de gestos subtils, reinterpretables de manera diferent per cada un dels interlocutors que participen en una conversa, el llenguatge gramatical a vegades sembla igual de subtil, amb expressions ambigües que s'entrecreuen amb recomanacions estilístiques. Però, en tot cas, s'haurà de convindre que, en qüestions de llengua, *norma* i *estil* són dos conceptes clarament diferenciats. Si una construcció pot donar lloc en certs contextos a possibles ambigüitats, la recomanació de no usar-la és una qüestió que se circumscriu al terreny de l'estilística; per contra, si contradiu les regles sintàctiques pròpies d'una llengua, estem davant d'un cas d'agramaticalitat. Però en la nostra tradició lingüística la frontera entre estos dos àmbits a vegades no sempre s'ha traçat amb pols ferm. Amb el benintencionat propòsit de millorar l'expressió dels parlants, sovint s'ha donat cabuda en molts textos gramaticals a qüestions que segurament eren més pròpies d'un llibre d'estil. En algun moment, potser esta diferència no tenia tampoc massa importància. Al cap i a la fi, tot eren indicacions que contribuïen a proporcionar al lector els recursos lingüístics necessaris per a expressar-se millor. Però ara les coses són ben distintes. I cal filar prim. Els errors en un examen, com és lògic, es consideren faltes; però les recomanacions estilístiques no haurien de computar-se com a tals.

En el cas concret de la perífrasi “*anar a + infinitiu*”, crec que s'ha produït una certa confusió en el sentit que acabe d'apuntar. Fou Pompeu Fabra qui abordà per primera vegada esta qüestió en un article publicat el 6 de març de 1928 en el diari *La Publicitat*, en què, responent a una consulta del Sr. R. H., deia que, tenint en compte que en català existix la perífrasi “*anar + infinitiu*” amb valor de passat, és comprensible que hi haja una certa “repugnància” a usar la perífrasi “*anar a + infinitiu*” amb valor de futur. Val a dir que l'ús de la paraula *repugnància*, impròpia de la terminologia lingüística, ja suggerix que ens trobem davant d'una qüestió de caràcter estilístic. Però l'estètica –val a dir-ho– és molt voluble i variable en el temps. El que a alguns els pot resultar repugnant a uns altres els pot agradar. Ja se sap que sobre gustos...

És significatiu, de totes maneres, que la repugnància que alguns catalanoparlants senten per esta construcció, segons deia Fabra en la conversa filològica citada anteriorment, no l'haguera manifestada abans. Ni en la seua gramàtica de 1912 ni en la de 1918 hi ha cap referència. El silenci, sovint, pot ser molt revelador. Només en la seua última gramàtica, la publicada en 1956, Fabra abordà esta qüestió sintàctica, i al meu parer amb una gran ponderació. En deia concretament que “amb el verb en infinitiu precedit del verb *anar* i la pre-

posició *a*, es forma una perífrasi que té el valor d'un futur immediat", i il·lustra este ús amb un exemple en present: "El concert va a començar: els músics i el director ja són a l'escenari". Encara que és cert que tot seguit, recuperant el tarannà d'estilista noucentista, matisa cautelament que s'ha d'anar amb molt de compte en el maneig d'esta perífrasi per a evitar possibles confusions amb el pretèrit perifràstic. Independentment de qualsevol altra consideració, separa diàfanament la norma gramatical ("té el valor d'un futur immediat") i les recomanacions de caire estilístic ("cal anar amb molt de compte"). És fonamental preservar esta distinció per a evitar un tractament erroni.

Per a eixamplar els horitzons i no cenyir-nos exclusivament a la perspectiva fabriana, convé remarcar també que Manuel Sanchis Guarner, en la seua *Gramàtica valenciana*, publicada sis anys abans que la gramàtica pòstuma de Fabra, certifica que "Per a expressar l'acció que es verifica en un futur immediat s'empra la [...] perífrasi composta d'un verb de moviment i l'infinitiu del verb que es conjuga, lligats per la preposició *a*", i ho il·lustra amb l'exemple "Vaig a escriure". També en present.

Per no fer massa llarga la descripció del tractament que ha rebut esta construcció en la nostra tradició gramatical, cal apuntar, a tall de conclusió, que la *Gramàtica valenciana bàsica* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua estableix que la perífrasi "*anar a* + infinitiu" "s'usa amb un valor intencional per a indicar que una acció està a punt d'executar-se, sobretot quan la situació a què es fa referència està situada en el passat i queda interrompuda per alguna circumstància que impedisca la seua realització; amb el mateix valor també s'utilitza la perífrasi '*estar a punt de* + infinitiu". La formulació, tot i els matisos que aporta, és prou explícita; però val la pena fer un senzill exercici d'hermenèutica per a evitar possibles malentesos. Quan es diu que esta construcció s'usa "sobretot" en passat, s'està acceptant, de manera implícita, que també es pot usar en present. L'adverbi *sobretot* expressa preponderància, però no té un caràcter exclouent. I quan es diu que amb este mateix valor d'immediatesa "també s'utilitza la perífrasi '*estar a punt de* + infinitiu'", s'està oferint una expressió sinònima complementària que pot resultar útil en certs contextos per a desfer possibles ambigüitats. L'adverbi *també* té un valor additiu; no hi ha, per tant, cap contraposició semàntica entre estes dos construccions, sinó superposició de formes sinònimes que expressen una mateixa idea.

D'altra banda, observant els fets lingüístics amb una perspectiva temporal ampla, tampoc pareix que hi haja raons per a creure que esta construcció ens haja sobrevingut postissament a través del castellà. El seu ús es documenta des de

ben antic. Sant Vicent Ferrer ja advertia en 1410 en un dels seus sermons que “Quan la persona se va a confessar...”. I, lluny de decaure, l'ús d'esta perífrasi verbal no ha fet sinó refermar-se amb el temps. Enric Valor, per exemple, no sembla que en sentira cap repugnància quan feia dir a un dels personatges de *Sense la terra promesa*: “Vaig a dir-te una cosa que anit no puguí dir-te”; i el mateix fa Josep Palomero en *El tatuatge dels apàtrides*: “El que et vaig a dir és molt greu”. Podrien afegir-se moltes altres citacions de Ferran Torrent, Vicent-Josep Escartí, Joan Pla, Josep Lozano, Enric Lluch i molts altres bons escriptors que confirmen la seua consolidació en el llenguatge literari.

A partir de les dades exposades, la conclusió pràctica que caldria extraure és que la perífrasi “*anar a* + infinitiu” no s'hauria de considerar incorrecta. Ni els escriptors citats han incorregut en cap error ni els parlants cometem cap falta quan l'usen. I ara que s'acosta un període intens d'exàmens convé tindre-ho present. Les preferències manifestades per Fabra poden ser molt respectables, però no deixen de ser recomanacions estilístiques. Si a algú li resulten útils per a desfer ambigüitats, perfecte: que les seguisca. Però no hi ha cap raó per a penalitzar els examinands que no les seguisquen, ni que siga per ignorància. Qui estiga lliure d'ignorància, que llance la primera pedra.

3 Converses filològiques, 822 i 823

Pompeu Fabra

Publicades originàriament a *La Publicitat* el 2 i el 6 de març de 1928

Reproduïdes al [volum 7 de les Obres completes](#) de Pompeu Fabra (IEC, Edicions 62, Tres i Quatre, Moll)

Al Sr. R. H.

El fet que ara ens denuncia el Sr. R. H. fou ja advertit anys endarrera per Mn. Clascar, i després n'hem parlat algun cop nosaltres en aquestes converses. És evident, però, que els advertiments de Mn. Clascar i els nostres no han tingut cap eficàcia. Es tracta de l'abús que fem, escrivint, de frases verbals com *vaig a fer*, *estar fent*, allargassaments, ja sovint del mal gust en espanyol, l'ús repetit dels quals devem indubtablement a una imitació servil de les construccions castellanes corresponents.

Vaig a fer és sens dubte una combinació de mots perfectament catalana quan *vaig* hi té el mateix valor que té en una frase com *vaig a casa*. Però és dubtós que es pugui dir el mateix quan *vaig*, *vas*, etc., perdut el seu valor de «transportar-se d'un indret a un altre», hi és emprat com un mer auxiliar de temps, la frase prenent el valor d'un futur immediat de l'altre verb, com quan diem *vas a escarmentar-te*, que té tot l'aire d'una combinació emmanllevada.

Quant a *estar fent*, és clar que és acceptable, però és evident que se n'abusa. És una frase que el català ha usat tostemps més aviat amb circumspècció, mentre que ara és emprada pot dir-se sistemàticament en substitució del verb simple, sempre que es tracta d'expressar una acció començada abans del moment designat pel verb i que dura encara en aquest moment. El català, fora dels casos en què es vol emfasitzar la idea de la continuïtat de l'acció, usa millor el verb simple que la perífrasi en qüestió, i tenia certament raó Mn. Clascar quan blasrava la substitució habitual d'una frase com *vam arribar quan dinaven*, per la frase *vam arribar quan estaven dinant*.

Creiem que es veia bé quin era *l'anar a fer* que condemnàvem en la conversa anterior. Quan el verb *anar* hi vol dir «transportar-se d'un lloc a un altre», la combinació és, no cal dir-ho, perfectament acceptable: *vaig a cercar aigua a la font*, *ara vaig a pagar-li el lloguer* (dit per un que *va* a casa del propietari per tal de pagar-li el lloguer). També és correcta quan el verb *anar* hi està usat en sentit figurat, significant, per exemple, procedir: *Resolt el primer problema, anem a resoldre el segon*. *L'anar a fer* que condemnem és el d'una frase com *vas a partir molt*, equivalent a *patiràs molt*. És el cas en què *anar* és un simple indicador de temps, expressa simplement la futuritat immediata.

Una llengua que, com el català, posseeix la perífrasi *vaig escarmentar-me* amb la valor d'un pretèrit, es comprèn que repugni una perífrasi com *vaig a escarmentar-me* amb la valor d'un futur: *m'escarmentaré*. Malgrat l'existència del perfect perifràstic (*vaig fer*), es comprèn la possibilitat d'una combinació com *vaig a fer* (àdhuc en el cas en què és possible una confusió formal amb aquell pretèrit per absorció de la *a*) quan la idea de *anar* (en sentit propi o figurat) és ben present en el *vaig*, però no quan el *vaig* hi esdevé un mer auxiliar de temps talment com en el pretèrit *vaig fer*.

4 Ja no es porta anar de bracet?

Maria Rodríguez Marín

Ara, 05/05/2018

https://www.ara.cat/opinio/Ja-no-porta-bracet_0_2009799040.html

Als sindicats només els faltava això: que els acusessin “d’anar de la mà” dels partits independentistes. Si ja passaven per un mal moment mobilitzador, això pot ser la gota que faci vessar el got. Tan sols abraçar la causa feminista els ha permès salvar els mobles aquest Primer de Maig tan lila que acabem de deixar enrere.

No és fàcil explicar per què en català podem *anar agafats de la mà* però no *anar de la mà*. Si encara conservem certa intuïció, ho veiem clar. I la majoria de manuals ens secunden, tot i que cap n’explica els motius. Deu ser un cas d’aquells de *col·locació*: una paraula en crida una altra, una de concreta, aquella i no una altra. En castellà van *de la mano* i en català no interferit no anem *de la mà*, sinó *agafats de la mà* o senzillament *agafats*. “Mira, mira, van agafats pel carrer”, xiuxiuegen encara en molts pobles aquelles típiques velles xafarderes assegudes a la fresca quan passa una parella que no tenien controlada. Elles, de joves, qui sap, potser anaven més de bracet, que no és el mateix, esclar. De fet, aquesta construcció sí que està lexicalitzada, en català, i té molta tradició (amb les variants *a bracet* i *fent bracet*). Potser per això també ens funciona tan bé en el sentit figurat. Perquè, ¿oi que no diríeu que els sindicats van agafats de la mà dels partits independentistes però potser sí que hi van de bracet? ¿I també que la cultura va de bracet de la llibertat? Sembla que si diem *agafats de la mà* hi hagi d’haver contacte de veritat i amb *de bracet* no calgui. Malgrat que els diccionaris d’ús no van més enllà del significat palpable, molts autors sí que utilitzen *de bracet* per relacionar directament dues idees.

Una altra cosa és la locució *de la mà de* amb el significat de *sota el guiatge de*, *sota la direcció de*: “La revolució social hauria d’arribar de la mà del jovent”. Aquí, malgrat que en origen hi fos, no hi ha una relació en peu d’igualtat entre els elements, sinó diguem-ne de jerarquia, una cosa és el resultat de l’acció de l’altra. És una expressió que no forma part de la llengua popular, sinó que més aviat sembla un recurs del llenguatge periodístic, que, d’acord, devia començar a estendre’s en castellà. Molts llibres d’estil de mitjans catalans l’accepten i fins i tot algun diccionari la recull, però no el de l’IEC. Tampoc el de la RAE, per cert. L’expressió m’arriba de la mà dels meus companys de redacció dia sí dia també, i a priori no sembla que provoqui rebuig en els lectors exigents lingüísti-

cament ni problemes d'interpretació, perquè el sentit figurat es desprèn fàcilment del recte. Més que per inadequada, doncs, la podríem intentar evitar per l'ús abusiu que se'n fa.

Però la revolució social no arriba de la mà del jovent ni molt menys de la dels sindicats (sobretot els majoritaris), que van perdent pistonada a cada nova generació que s'incorpora al mercat laboral (bé, que ho intenta). Potser perquè els més joves han perdut l'esperança en la lluita col·lectiva i ja no veuen que pugui solucionar res (perquè els més mobilitzats per causes diverses són encara els *baby boomers*). Ara que molts se senten deixats de la mà de Déu, el que triomfa és la lluita interior, amb un mateix, per aconseguir trobar la força per no enviar-ho tot a fer la mà, que diuen cap al País Valencià. Potser quan tots ens hàgim reconciliat amb la realitat podrem tornar a creure que amb moltes mans i organitzant-nos bé la podrem canviar.

Sobre la irlandització del català, 3

5 Una llengua eixorca?

Jordi Badia i Pujol @jbadia16

Blog *El clot de les Ànimes*, 18/05/2018

<https://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/2018/05/18/una-llengua-eixorca-sobre-la-irlanditzacio-del-catala-3/>

Un dels símptomes més evidents d'“irlandització” del català és aquesta incapacitat manifesta de crear mots nous o sentits nous, espontàniament. Si volem entendre, per contrast, l'abast del problema, hem de recular quatre o cinc dècennys, quan, tot i les condicions polítiques adverses, es van posar en circulació mots que els parlants requerien o “necessitaven”. Heus ací quatre exemples de quan el català “sabia crear”:

—**Entrepà.** Aquest mot no era al *Diccionari General de la Llengua Catalana* (de Pompeu Fabra) i no s'hi va incorporar fins l'any 1966. La proposta de Fabra era *badall* ('Tall de carn, pernil, tros de botifarra, etc., dins un panet, llonguet, etc. migpartit o entre dues llesques de pa'). El diccionari també registrava un anglicisme amb forma adaptada: *sandvitx*. Però el fet és que, sense cap mitjà de comunicació de masses en català, durant els anys seixanta es va escampar als quatre vents el mot *entrepà*, que va acabar arraconant (al diccionari i tot) els altres dos.

—**Cimera.** El diccionari Alcover-Moll registrava l'adjectiu *cimer* ('Situat al cim'), acompanyat d'un exemple de Joaquim Ruyra. S'havia fet servir també el substantiu *cimera* amb usos diversos ('casc medieval', 'formació geològica'...). Però al *Fabra* no hi era pas. Ni tampoc als diccionaris de la Gran Enciclopèdia (editats i renovats fins al 1990). Tanmateix, els periodistes de l'*Avui* van trobar-se amb la necessitat d'anomenar d'alguna manera aquelles reunions de màxim nivell que es feien de tant en tant. I uns correctors amb una visió genuïnista de la llengua⁽¹⁾ van empescar-se l'expressió "reunió cimera" (que, per economia, va esdevenir el substantiu *cimera*). Finalment, el DIEC (1995), va recuperar l'adjectiu de l'Alcover-Moll ('Relatiu o pertanyent al cim') i hi afegí el substantiu femení ('Reunió d'alts dignataris').

—**Cap de setmana.** També sembla que devem aquesta locució als correctors de l'*Avui*,⁽¹⁾ que als anys vuitanta van veure la conveniència de designar amb una locució nova un concepte socio-laboral relativament nou, allò que els anglesos anomenaven *weekend*. Tenint en compte les llengües de l'entorn, potser hauria hagut d'ésser *fi de setmana*, però algú amb una visió completa de la llengua va veure que el mot *cap* servia tant per a una punta com per a una altra. Per analogia amb *cap d'any*, doncs, va néixer **cap de setmana**.

—**Pal de paller.** El *Fabra* defineix *paller* així: 'Gros munt de palla sostingut per un pal en el centre...'). Aquesta és la mateixa definició que encara avui hi ha al DIEC. En canvi, l'Alcover-Moll conté aquesta subentrada de *pal*: «*pal de paller*: el que serveix d'eix al voltant del qual es munta el paller.» Diuen que Jordi Pujol, un home amb bona intuïció lingüística, va fer circular el sentit figurat d'aquest *pal de paller*; però el fet és que ja es deia als anys seixanta i probablement Pujol va acabar de donar embranzida a una locució encertada. Malgrat que tot-hom l'entén i el fa servir, no és registrat en cap diccionari, passat del de l'Enciclopèdia: "*pal de paller* Eix o nucli al voltant del qual es vertebrava una societat, una empresa, etc."

Fins a mitjan anys 1980, doncs, el català semblava capaç de reaccionar i de respondre a les necessitats expressives que anaven sorgint: bé ampliant el significat d'alguns mots o expressions existents, bé inventant-ne de nous partint de recursos propis. Això que hem vist en les mostres precedents és una línia que connecta perfectament amb la tasca i el llegat de Pompeu Fabra, és a dir, l'edificació d'un model capaç de regenerar-se sense haver de demanar auxili ni permís a la llengua veïna.

Aquesta capacitat s'estronca amb la irrupció del *català light*, que d'ençà de mitjan anys vuitanta del segle passat fins avui, s'ha anat imposant entre aquells

qui ocupen els llocs de responsabilitat en la correcció i l'assessorament lingüístic dels grans mitjans de comunicació. En aquell moment, la voluntat d'innovar resta suspesa, aturada, i qualsevol novetat és copiada, generalment, del castellà. La llengua dels mitjans de comunicació esdevé una llengua sense tremp, a remolc de la llengua veïna. Aquests són, a parer meu, els aspectes que configuren la dependència lingüística. Us els presento per mitjà d'exemples.

—**Negligim recursos propis.** Quan sorgeix un “concepte” nou cal, evidentment, un terme que el designi. En el terreny de l'esport, ja sabem que l'anglès guanya gairebé sempre. Observem el cas de *surf*. El nom de l'esport és aquest (en anglès, *surfing*), però i el nom de l'estri amb què es practica? L'anglès *surfboard* es tradueix així: en francès, *planche de surf*; en portuguès, *prancha de surfe*; en espanyol, *tabla de surf*; en italià *tavola da surf*... Què passa en català? Doncs passa que es podia haver triat una solució ben genuïna: **post**: ‘peça de fusta plana, molt més llarga que ampla i més ampla que gruixuda’. En canvi, els mitjans de comunicació i el Termcat copien el francès: *planxa de surf*. És curiós d'observar, precisament, les accepcions de *planxa* en francès, la llengua original del mot: hi ha la *planche à pain* (la **post del pa**), *planche à repasser* (la **post de planxar**), la *planche à découper* (la **post de tallar**). Fins i tot, hi ha una frase feta amb la mateixa estructura que una de catalana, per bé que amb significat diferent: *avoir du pain sur la planche* (‘tenir molta feina’), **no tenir un pa a la post** (‘ésser molt pobre’).

—**Caïem en les necessitats imposades.** El mot *consens* –no registrat al *Fabra*– va entrar als diccionaris moderns amb el significat etimològic de ‘consentiment’ i també de ‘acceptació d'una ideologia per part d'una comunitat’. En llenguatge periodístic, per influència de les llengües de l'entorn, va agafar el significat de ‘acord’. Però la cosa pitjor és que més tard es va haver de calcar el verb castellà *consensuar*, que no té cap més llengua. I ara resulta que si defenses que **pactar** o **acordar** ja fan el fet, encara et trobes qui diu que no, que *consensuar* té no sé quin matís o significat especial. I com ho fan el francès, l'italià i el portuguès sense aquest mot? I com ho fèiem nosaltres, fins ara?

—**Acceptem estrangerismes innecessaris.** Ja fa anys que, en castellà, es va començar a escampar el terme *pringado*, amb dos significats: ‘ingenu, incaut, que es deixa enganyar’ i ‘el qui fa la feina que no vol fer ningú o que s'enduu la part pitjor d'alguna cosa’. En tots dos casos, el català tenia recursos. Amb el primer significat, hi ha termes prou expressius, com ara **passerell**, **babau**, **benaventurat** i **bona fe** (que potser hauríem d'escriure **bonafè**), i en el segon tenim **desgraciat** o **infeliç**. No hi ha cap necessitat, per tant, de recórrer a

pringat. Doncs no tan sols ho sentim a la televisió ara i adés, sinó que fins i tot ha donat títol a un llibre d'èxit: *Diari del Greg (un pringat total)*, casualment coincident plenament amb el títol de l'edició espanyola i divergent de les traduccions a les altres llengües.

—**Ens engalten solucions empobridores.** *Zasca*: heus ací un mot espanyol moderníssim. Tan modern que encara no el registra ni el diccionari de l'acadèmia espanyola. Però que el mot sigui nou no vol dir que ho sigui el concepte designat. Alguns mitjans de comunicació, en compte de mirar, fredament, com ho havíem dit fins ara, han sentit la imperiosa necessitat de trobar una traducció unívoca d'aquell terme. Vull insistir en això: s'ha despertat la necessitat de trobar una “traducció” de *zasca*, i una de sola, perquè cada vegada que en castellà —la llengua que ens marca el pas— hom fes servir *zasca*, tinguéssim un “substitut” a punt. Això indica una dependència, total —una dependència mental. La proposta *sobirana* és ben diferent: desempallegar-se del castellà, és a dir, de les estructures castellanques. El procés consisteix a parlar sense traduir. Un procés semblant a la *desconnexió* política (que també és un procés mental). “Se llevó un *zasca* de su pareja”: *La seva parella li va clavar un moc* (o *Li va donar un miquel*); “Trata de darle un *zasca* y le sale mal”: *En vol fer befa* (o *El vol ridiculitzar o escarnir...*) i *li surt malament*; “¡*Zasca!*”: *Patapam!* (o *Fes-te fotre!*). I després tenim el recurs de tot de mots metafòrics, divertits, per a expressar directament aquest concepte: **bufetada, galtada, bufa, cleca, clatellot, bescollada, clatellada, calbot, pinya, bolet, plantofada, mastegot, ventallot, castanya, galeta...**

La qüestió sempre és la mateixa: quina llengua tenim al cap. Si hi tenim el català, la resposta serà genuïna i, a més, diversa, és a dir, precisa i rica. Si no, serà interferida i probablement insatisfactòria.

El català no és, en absolut, una llengua eixorca. És una llengua tan fèrtil com qualsevol altra. Però ara tenim la màquina de fabricar paraules espatllada. Greixar-la i tornar-la a engegar depèn de tothom, és clar, però els escriptors, traductors i, sobretot, els responsables dels mitjans de comunicació hi tenen un paper fonamental.

(1) Sospito que el meu mestre, en Jem Cabanes, va tenir molt a veure en l'encunyament d'aquests dos termes, però no m'ho ha acabat de confirmar mai.

6 El normativisme

Gabriel Bibiloni @bibiloni

El blog de Gabriel Bibiloni, 30/04/2018

<http://bibiloni.cat/blog/?p=2613>

Normativisme és un mot que no és als diccionaris de referència. Podríem pensar que no existeix, encara que una ràpida mirada al web ens mostrarà que sí que existeix. En tot cas, jo el puc fer servir, i si no existeix, el puc crear, perquè crear mots és un dels drets fonamentals de tota persona. Una altra cosa és que la teva creació vagi a algun lloc. Per normativisme entenc aquí la simple addicció a la norma, només perquè és la norma, sense més matisos ni consideracions. Però com que de matisos i de consideracions n'hi pot haver molts, parlem-ne.

En la llengua les normes són tan necessàries com en qualsevol manifestació de la vida social. Les normes socials serveixen perquè la societat funcioni, i les normes lingüístiques serveixen perquè la llengua funcioni. A més, aprendre les normes i seguir-les és una aspiració natural de tot parlant d'una llengua, que sap que infringint la normativa serà considerat pels altres com un ignorant o un inadaptat. Aquesta dinàmica entre voluntat de seguir les normes i control social d'aquestes és el que assegura la normalitat de les comunitats lingüístiques. Això almenys a les comunitats lingüístiques normals. A les subordinades pot ser diferent. No importa si les normes són establides per una acadèmia o per altres agents (grans llengües com l'anglès o l'alemany no en tenen, d'acadèmia, ni n'han de menester): la cosa rellevant és que les normes són un consens social, i el que importa és tenir i mantenir aquest consens.

Però les normes lingüístiques no són immutables, igual que tampoc no ho són les socials (si ho fossin, els costums i la moral serien a l'Edat Mitjana o a la prehistòria). Les normes lingüístiques han de ser conservades en la mesura que són convenientes per a la comunitat lingüística, i poden ser canviades si això satisfà els interessos de la mateixa comunitat. El canvi, encertat o no, pot venir de dalt, com quan la Secció Filològica canvia el sistema d'accents diacrítics, o pot venir de la societat —o d'agents amb capacitat de produir canvis—, i en aquest cas el començament del canvi sovint serà una infracció de la norma. És clar que aquesta infracció de la norma feta amb la intenció de produir un canvi en els usos socials pot partir d'ideologies diverses, i fins i tot oposades. Els assessors lingüístics que a TV3 promouen coses com *sisplau*, *nòvio*, *vivenda* o *els hi demana un favor* (no admeses per la Secció Filològica) tenen unes intencions ben diferents (oposades) de les dels qui promovem paraules

genuïnes –o que no representen subordinació a l'espanyol– i que no són al diccionari, com *estadística*, *documentari*, *bombardament* o *un massacre* (masculí). Per a nosaltres els primers actuen contra els interessos de la nostra comunitat lingüística i minant els fonaments de la codificació del català modern. Per això ara no ens interessa de parlar de les seves posicions, sinó de l'altra posició “heterodoxa”.

El normativisme que aquí criticam s'identifica amb una adhesió cega i acrítica als diccionaris, sobretot a un. Segons aquesta mentalitat, mot que no és al diccionari no pot ser mai bo, i mot que és al diccionari ho és per força. És una visió àmpliament difosa socialment, i és comprensible, car la gent vol una norma segura i deposita la seva confiança –comprensiblement– en els diccionaris. I és per aquesta raó que hem d'exigir als diccionaris la màxima excel·lència. Però entre professionals de la llengua aquest normativisme pot arribar a ser pervers. Els diccionaris catalans són fills d'unes circumstàncies històriques, les circumstàncies que conformen la història anòmala del nostre país. No són obres perfectes ni han de ser dogmes de fe. La codificació lèxica del català va començar, al principi del segle XX, amb un principi fonamental que era la deshispanització de la llengua. Fabra va fer un diccionari que ell mateix va qualificar de provisorí, i no podia ser altra cosa, entre altres raons perquè el coneixement de la interferència lingüística de l'espanyol només començava. El DIEC, fet seixanta anys més tard, també ha de ser considerat provisorí, no sols perquè encara té mancances tècniques sinó perquè s'ha apartat del principi fonamental de la codificació lèxica del català introduint hispanismes progressivament i perquè se situa en un context ideològic en què el coneixement i la revisió de la interferència no interessin gaire.

Els qui volem un català més genuí, menys interferit per l'espanyol i més acordat amb les altres llengües romàniques no hem de tenir por d'usar aquells mots que representen aquests ideals, com els esmentats més amunt, encara que no siguin als diccionaris. Si els usam, ja els hi posaran. I si no els usam, no els hi posaran, perquè els qui tenen cura dels diccionaris –actuant amb una perspectiva d'una normalitat lingüística que no tenim– ara tenen més vocació de fotògrafs que de conductors de l'ús; més de notaris que de guies. Amb la qual cosa continuarem en el fang de la subordinació a l'espanyol.

A la imatge d'aquí baix hi ha un exemple clar de normativisme. No interessa si *documental* és o no un hispanisme, ni si totes les llengües de l'entorn diuen *documentari*, ni si en una situació de no subordinació diríem *documentari*, ni si el diccionari diu *documental* perquè qui va fer el primer en què surt el mot potser

no tenia tota la informació. Només interessa el fet que el diccionari diu *documental*. Afirmant que aquesta és la forma *normativa* el que es diu és que aquesta és la forma que hem d'usar si volem ser uns bons minyons i uns bons patriotes. Amb aquesta postura es frena el millorament de la llengua i la possibilitat que els diccionaris arribin a recollir aquells mots que un català no subordinat hauria de normalitzar.

Vegeu també, del mateix autor en el seu blog, [Sobre el mot 'paradoxa'](#) (25/04/2018), [Sobre gloses i glosses](#) (11/05/2018), [Desperta't, Terribas](#) (25/05/2018).

7 L'horror de 'per' o 'per a'

Rudolf Ortega [@Rudolf_Ortega](#)

El País, 30/05/2018

https://cat.elpais.com/cat/2018/05/30/cultura/1527674911_429283.html

Abans ja es donava el cas, i més o menys els correctors anàvem fent, hi havia fins i tot un acord tàcit amb les editorials sobre la solució més senzilla. Et passaven un encàrrec de correcció, i en un moment o altre sempre preguntaves, què faig amb el *per* i el *per a*?, en el benentès que tots ens referíem a l'ús d'aquestes preposicions davant d'infinitiu. És el gran drama de la sintaxi normativa, un trauma que ha dut generacions de lingüistes a immolar-se com bonzes per

no haver capít mai l'ús precis que fixava la gramàtica fabriana, a esventrar-se com samurais per no haver de decidir si hi anava l'una o l'altra preposició. És Marlon Brando fent de coronel Kurtz, amb la mà a la cara: "L'horror, l'horror".

Durant un temps la cosa va semblar resoldre's amb la proposta Coromines-Solà (amb nom de meteorit que s'aproxima perillosament a la Terra), que advocava per una reducció de les dues formes, *per* i *per a*, a una de sola, *per*, cosa que per als correctors era oli en un llum: així tot d'una, i amb l'aval dels dos millors filòlegs de la llengua catalana (amb permís de Fabra), l'horror es convertia en un camí de roses i l'escull més insalvable de la normativa esdevenia una nimietat a l'hora de corregir: no hi havies de dedicar ni un segon. Així, la solució va imposar-se en la majoria d'obres de narrativa, diaris i llibres de text, els tres suports escrits que arriben a més gent i que més permeten fixar un codi compartit.

Els correctors, doncs, fèiem via i només en casos excepcionals, normalment per voluntat expressa de l'autor, havíem d'aplicar la versió *hardcore* de la cosa i distingir entre les dues opcions, a l'espera que la tan desitjada gramàtica normativa (la que finalment va veure la llum el 2016) sancionés l'ús omnívor de *per* i deixéssim de tenir la sensació d'estar delinquant. I efectivament, la nova gramàtica permet escriure sempre *per*, però contra tot pronòstic també ha obert la porta a escriure sempre *per a*, en funció d'això que ara se'n diu adequació al registre i a la varietat dialectal. Si abans ens havíem de debatre entre dues possibilitats, ara en tenim tres. L'horror, l'horror, l'horror.

Tenim doncs tres solucions, de manera succinta: 1) la tradicional, en què l'ús de *per a* davant d'infinitiu es redueix a *per* quan l'acció del verb principal expressa alhora causa i finalitat: *Va trucar per dir-nos que farien tard*; però en canvi: *Fer esport és bo per a aprimar-se* (només finalitat); 2) proposta Coromines-Solà, de fer sempre *per* en els parlars que espontàniament fan *per*: *Va trucar per dir-nos que farien tard*; *Fer esport és bo per aprimar-se*; 3) sempre *per a* en els parlars que espontàniament fan *per a* (bàsicament, alguns parlars occidentals: valencià, tortosí i català de la Franja): *Va trucar per a dir-nos que farien tard*; *Fer esport és bo per a aprimar-se*.

La cosa no s'acaba aquí, però. No només hi ha tres opcions igualment vàlides, sinó que l'Institut d'Estudis Catalans, amb la nova línia de no prescriure normativament res i deixar-ho tot als criteris d'adequació, permet que, en el fons, la tria sigui objecte de caprici, com qui decideix si aplica els diacrítics o no. Per exemple, et pots trobar un autor de parla valenciana que, tot i fer *per a* de manera espontània, prefereixi l'aplicació del criteri tradicional, sigui per fidelitat fabriana, sigui per voler bastir una llengua literària menys dialectal; o bé un autor

de parla balear que faria sempre *per* però que, en virtut d'una llengua composicional construïda a base de trets de parlars diversos, opti per fer servir sempre *per a*. En definitiva, un desori, una tortura per als correctors avalada per la mateixa acadèmia.

Caldrà veure ara si la gramàtica essencial futura hi aplica alguna simplicitat, però convé un replantejament que qüestionari, malgrat el sacrilegi, la proposta tradicional fabriana: mala peça al teler té la distinció entre *per* i *per a*, davant la temptació d'emprar sempre només una de les dues formes.

Vegeu també altres articles del mateix autor en el mateix mitjà: [Invasió de competències](#) (21/02/2018), [Rebel·lió i violència](#) (27/03/2018), [On són les comes?](#) (17/04/2018), [I les mules eren sabatilles](#) (24/04/2018), [Ara li toca al valencià](#) (08/05/2018), [Amb lglesias hem topat](#) (16/05/2018), [Rivera i el perdó](#) (22/05/2018).

8 Malgaitada

Teresa Tort @teresa_tort

Blog *Agafada al vol. Som les paraules que diem*, 22/05/2018

<https://blocs.mesvilaweb.cat/tort/?p=269954>

Som les paraules que diem. El lema d'aquest blog està fonamentat en l'experiència. També som el que fem, per descomptat. Però la impressió primera i més superficial es transmet a través de la manera com ens expressem.

No sé si us heu trobat alguna vegada davant d'algú a qui feia anys que no vèieu i a qui no hauríeu reconegut si no hagués estat per la seua manera de parlar. La veu ens representa; també, el que diem; com ho diem; quins mots concrets usem. Per això, projectem records en els nostres interlocutors a través de les nostres tries lingüístiques, i viceversa.

No fa gaire que una companya de la faena amb qui hem compartit durant un any i mig horari laboral i força impressions metalingüístiques té una data concreta per marxar. S'acaba la substitució que ha estat fent i es prepara per a acomiadar-se d'un entorn que ha esdevingut imperceptiblement el seu hàbitat natural. Està estranya. I, per això, l'altre dia li vaig gosar dir: "Et veig **malgaitada**." Em va somriure i va respondre que, tot i que intuïa que no l'havia insultada, allò no li sonava gaire bé.

De nou, el meu idiolecte irrompia fora de l'àmbit personal i aixecava un petit núvol de polseguera. Després de fullejar virtualment els diccionaris de rigor, constato que *malgaitat malgaitada* no apareix a cap banda. Per tant, cavil·lo amb què deu estar emparentat aquest adjectiu ebrenc i de seguida em ve al cap "[estar de mala gaita](#)". Aquesta expressió tan transparent sí que apareix en algunes obres lexicogràfiques. Com també trobem "[estar de bona gaita](#)" o bé "[estar de gaita](#)"; totes dues en el sentit d'estar de bon humor.

De totes maneres, allò que dona per a fer una petita lliçó de llengua és la formació d'aquest adjectiu sobre un altre adjectiu o participi primitiu inexistent. És a dir, morfològicament *malgaitat* hauria de ser el resultat de: [mal-] + [gaitat]. Però no tenim aquesta última paraula en la nostra llengua. En realitat, en les construccions anàlogues a aquesta combinació (*malparit, malparlat, malcontent, malcregut...*), el segon element també pot funcionar autònomament. Ara bé, encara que sembla increïble també tenim altres formacions insòlites com la nostra protagonista: *malhumorat* o *malganós*, per exemple, en què el segon element no existeix. Per tant, la gramàtica intuïtiva que tenim al cervell els parlants no ens demana que siguem del tot estrictes a l'hora de crear una peça que ens pot fer servei; si convé, ens saltem alguns passos. Si convé inventar, inventem.

Ara només falta que aquests invents tan originals tinguin un llarg recorregut. De moment, *malgaitada* és un regal de comiat per a l'Olga.

Vegeu també altres entrades recents de Teresa Tort en el seu blog: [Mal que mal](#) (05/06/2018), [Ballaruga](#) (13/05/2018), [Ensalivar](#) (24/04/2018), [Trebol](#) (15/04/2018).

9 Nova terminologia esportiva dels Jocs Mediterranis

El blog del TERMCAT, 12/06/2018

<http://termcat.blog.gencat.cat/2018/06/12/nova-terminologia-esportiva-dels-jocs-mediterranis/>

El dia 22 de juny s'inauguren a Tarragona els XVIII Jocs Mediterranis. A banda de l'interès estrictament esportiu d'aquest esdeveniment, els Jocs comporten també un ampli conjunt d'actuacions d'interès urbanístic, social i cultural. I des del punt de vista de la llengua, els Jocs també han estat una ocasió per posar al dia la terminologia esportiva, amb la publicació del nou [Diccionari dels XVIII Jocs Mediterranis Tarragona 2018](#), elaborat amb la col·laboració de la Fundació Tarragona 2017, la Unió de Federacions Esportives de Catalunya i especialistes de cadascun dels esports tractats.

Convé destacar les novetats que presenta el diccionari en relació amb les modalitats olímpiques, que ja han estat objecte de [materials terminològics previs](#), i que es concentren en les disciplines esportives del **triatló** i el **voleibol de platja** o **vòlei platja**, que formen part del programa dels Jocs Mediterranis però no del dels Jocs Olímpics.

Així, i pel que fa al **triatló**, hi trobareu termes com ara **transició**, **cabra**, **línia de muntatge** i **línia de desmuntatge**, **posició d'acoblat**, **segment**, **targeta blava**, **vestit de triatló** o **zona de convocatòria**. Es tracta de formes específiques d'aquest esport, que trobareu definides i amb els equivalents en castellà, anglès i francès.

I si el que us interessa és el **voleibol de platja**, podeu consultar-hi termes com ara **antena**, **àrea de servei**, **caiguda lateral**, **càstig per demora**, **doblet falta**, **invasió**, **judici impossible**, **ordre de rotació**, **pantalla**, **servei en salt** o **zona lliure**. Molta d'aquesta terminologia és compartida amb el voleibol, però quan hi ha aspectes que es distingeixen ho trobareu explicat en les definicions o en les notes que poden acompanyar les entrades.

Recordeu que si us interessa la terminologia d'un esport concret, el diccionari en línia ofereix la [consulta temàtica](#), que us permet escollir en el desplegable cada modalitat esportiva concreta.

I també us recordem que dins de la col·lecció [Diccionaris en Línia](#) teniu disponible tot un apartat dedicat a la terminologia dels esports, en què podeu trobar altres reculls referits a esports o modalitats que no es veuran durant els Jocs Mediterranis, com ara el [criquet](#), el [rugbi](#), el [pàdel](#) o el [surf de neu](#), per exemple.

10 La classe que ha fet volar el punt

Maria Cucurull

Ara Andorra, 06/05/2018

https://www.ara.ad/opinio/classe-que-fet-volar-punt_0_2008599354.html

Tenen entre 17 i 18 anys. Darrer curs de batxillerat, darrera setmana. "Tot està per fer i tot és possible", com diria Martí i Pol. Arriben unes setmanes intenses. Exàmens i més exàmens. Les POB, les PAU, les PCE... quantes sigles! Nervis i angoixes pel present i pel que vindrà.

L'Albert sempre seu a primera fila. El català no és la seva assignatura preferida, ni de bon tros. Però sense voler s'endú unes quantes coses a la motxilla. Primer es va impregnar del Romanticisme, la viva imatge del Lluís de *La Papallona* de Narcís Oller, però enguany s'ha convertit en *Tirant lo Blanc*. Es veu que l'altre dia, per Sant Jordi, es va empolainar i li va portar la rosa a la Paula vestit de vint-i-un botons. I ella, citant els versos de Papasseit es deia: "Si en saps el pler no estalviïs el bes que el goig d'amar no comporta mesura. Deixa't besar, i tu besa després que és sempre als llavis que l'amor perdura".

Una filera més enrere seu el Kilian. Serios i irònic a parts iguals, i com a bon esportista, ben disciplinat. Amant de les frases fetes i dels andorranismes, va quedar corprès del web del Servei de Política Lingüística i aprofita qualsevol ocasió per colar alguna expressió divertida. A més, premeditadament esmorreeix les converses de la Sílvia i la Isabel, que sense aquest filtre xerrarien pels descosits. La Isabel ha descobert que l'arbitrarietat és a tot arreu i no només en l'ideari noucentista d'Ors. I la Sílvia pentinada amb les dues trenes que evocuen l'Elionor de Martí i Pol ha declarat la guerra als quantitius, li encanta dir 'punyaaaao' i 'ningún', però jo crec que això és passatger i que aviat tornarà a utilitzar el 'molt' i el 'cap'!

També tenim l'Ainoa, la Marta, l'Arnau i el Marc, els guardians de la Plagi, la mascota de la classe. Miren l'aula des del fons, amb perspectiva, però evidentment quan toca se sumen al xou de la resta. L'Hasier domina amb mestratge el gènere i el nombre de les paraules. Té clar que 'costum', 'compte' i 'corrent' són substantius masculins, que 'anàlisi', 'resta' i 'amargor' són paraules femenines i que 'les postres' és un mot femení i plural, encara que mengem un flam. A més, la seva lletra de metge el converteix en un candidat perfecte per al batxillerat científic. Igual que el Marc i la Celia, que són amants de tot el que es relaciona amb la biologia. Però tot i així, s'han capbussat en la matèria sense reticències i sempre disposats a participar en tot, si veiéssiu els vídeos que fan...

Just al costat hi ha la Lorena, l'oradora, que duu a l'esquena dues lligues de debat! Ha gaudit els relats de la Rodoreda i s'ha submergit en els contes de Calders. La seva companya, l'Íria, és l'artista de la classe i es declara amant de la poesia visual i els poemes objecte de Joan Brossa. Al seu darrere, el Carlos es pregunta si cal que tot sigui de color pastel, també s'ha declarat fervent defensor copernicà i de cap de les maneres accepta la teoria dels terraplanistes. El Nil se subscriu a les seves paraules, a més, amb la seva mentalitat analítica constantment es pregunta 'El perquè de tot plegat'.

Durant aquests dos anys hem viatjat a l'edat mitjana per veure com va néixer la llengua catalana. De l'amor cortès vam fer un salt al Romanticisme, vam passar de puntetes pel *Poema de la rosa als llavis* de Papasseit i ens hem delectat amb els *Fruits saborosos* de Carner. També hem llegit fragments bèl·lics de les quatre grans cròniques i com cavallers errants hem imaginat com devien ser les justes i els tornejos. Però també ens hem barallat amb els pronoms febles i els relatius i amb tanta anàlisi sintàctica hem vist que potser la llengua tampoc s'allunya tant de les ciències. En l'any en què es commemora el mestre Fabra hem reivindicat que el punt de la ela geminada cal que sigui volat! I així, amb un qui dia passa any empeny hem anat omplint els dies de paraules. Ara comença el periple de debò, però abans d'alçar el vol, recordeu Joan Fuster, que no se us oblidí que "pensem i sentim en la mesura que ens ho permet la nostra llengua".

11 El catanyol es cura

Pau Vidal @pauetvidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 91-92

Ni guanyar

EXEMPLE D'ÚS: «L'important és **disfrutar**.»

ÚS CORRECTE: «L'important és **gaudir** / **xalar** / **esbargir-se** / **divertir-se**.»

EXPLICACIÓ: *Gaudir* s'ha convertit en l'opció preferent dels correctors per traduir *disfrutar* (encara que n'hi ha que demanen que el IEC l'accepti per posar fi a la discussió). Però la llengua oral s'hi resisteix, i això explica la difusió del més col·loquial (i discutible) *passar-(s')ho bé*. *Xalar*, propi de contrades com Menorca, Mallorca, l'Empordà o l'Urgell segurament funcionaria millor, igual que en certs contextos és preferible el més modest **esbargir-se**. O fins i tot **esplaiar-se**.

Un plaer indescriptible

EXEMPLE D'ÚS: «Gaudiràs **com mai**.»

ÚS CORRECTE: «Gaudiràs **com un lladre**.»

EXPLICACIÓ: Si traduïu como *nunca* per **com mai** i no us fa mal a l'orella és que teniu el sentit de la llengua atrofiat. Fem l'exercici al revés: gireu a l'espanyol «Corria com un animal», «Bramava com un energumen» i «Mossegava com una fera». Si no us ha sortit sempre «como un loco», l'enhorabona: sou el cas contrari.

Secció de novetats

EXEMPLE D'ÚS: «Et sentiràs **com nou**.»

ÚS CORRECTE: «Et sentiràs **nou / un home nou**.»

Banner al web d'una editorial

EXEMPLE D'ÚS: «1.500 **nous mots** al diccionari!»

ÚS CORRECTE: «1.500 **mots nous / més** al diccionari!»

EXPLICACIÓ: Passa una mica com al camp del Barça: és un camp nou o un nou camp? Segurament al darrere hi ha un anglicisme. A l'anunci «Construïm 300 nous habitatges al poble», dir nous és redundant: és obvi que seran *nous* de trinca.

Retransmissió de la visita del sant pare

EXEMPLE D'ÚS: «El papa **surt a saludar de nou** al balcó.»

ÚS CORRECTE: «El papa **surt a saludar altra vegada / torna a sortir a saludar**.»

EXPLICACIÓ: Expressió hipertrofiada en pocs anys, *de nou* no seria blasmable si no hagués arraconat **altra vegada** (o **altre cop**, **altra volta**) i la perífrasi verbal **tornar a**.

El temps

EXEMPLE D'ÚS: «Aquest cap de setmana **arribaran novament** les pluges.»

ÚS CORRECTE: «Aquest cap de setmana **tornaran a arribar / arribaran altra vegada** les pluges.»

EXPLICACIÓ: Ídem que l'anterior.

12 Estudis Romànics

Sumari del volum 40 (2018)

Institut d'Estudis Catalans. A cura de Joan Veny

[Consulteu aquí el sumari complet, amb accés als articles en PDF](#)

ARTICLES

Martínez Lema, Paulo: Toponímia e fonética histórica no domínio galego-português: notas para uma linha de trabalho

Mariño Paz, Ramón: Hipercorrección y castellanismo en las leyendas de las miniaturas de los códices T y F de las *Cantigas de Santa María*

Tabares Plasencia, Encarnación: La fraseología jurídica en el *Libro de buen amor*

Massanell i Messalles, Mar / Mateu i Fontanals, Jaume: *Gran bé vos ha vengut*: construccions existencials i selecció de l'auxiliar en català antic

Llorca Ibi, Francesc Xavier: Vocabulari anatòmic de la tonyina: una proposta valenciana

Ballone, Francesc: Els efectes del context fonètic en el procés d'asil·labació de l'article *lo/los* en català de l'Alguer

Santanach i Suñol, Joan: De Jeroni Rosselló a Salvador Galmés, passant per Mateu Obrador. Un segle d'edicions lul·lianes a Mallorca (1859-1950)

Sunyer, Magí: L'11 de setembre en la literatura: els símbols i els mites de la derrota

Comadran i Orpí, Marc: Noucentisme i literatura a Sabadell

MISCEL·LÀNIA

Gargallo Gil, José Enrique: *Fins a coranta d'es bril...* Quaranta i quarantenés al calendari de refranys

Veny, Joan: Sobre l'origen de *torlit* 'sebel·lí, Burhinus oecdinemus Lînnæus 1758'

Giner Monfort, Joan: Alguns mallorquinismes en la parla de la Safor

Capellà Simó, Pere: El prenom d'una joguina: consideracions entorn del terme *pepa* en l'accepció de 'nina de jugar'

Mas i Miralles, Antoni: La frontera meridional per la costa de la llengua catalana

Iglésias, Narcís: L'autobiografia lingüística, tra micro e macrostoria. Un approccio al caso italoamericano contemporaneo

Marimon Ribas, Pau: Mallorca en els confins de l'imperi bizantí: canvi, continuïtat i atzar

Chambon, Jean-Pierre: Sur la date de composition du roman de *Flamenca*

Mérida, Rafael M.: Edat mitjana i erotisme a *La torre dels vicis capitals* de Terenci Moix

Ballester-Roca, Josep / Ibarra-Rius, Noelia: Fronteres, invisibilitats i innovació en la literatura catalana contemporània. Un balanç provisional

Pons, Damià: *Escriptors i erudits contemporanis*, una miscel·lània de Josep Massot i Muntaner en dotze volums

RECENSIONS ([vegeu-ne aquí l'índex complet](#))

13 Enllaços i convocatòries

- ▶ **VI Jornada de Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana: El català, valor i marca**, divendres 6 de juliol del 2018 de 9:15 a 14:30, Ateneu Barcelonès, c. Canuda 6, Barcelona. [Inscripcions](#)
- ▶ Jornada **“Francesc Ferrer Pastor: bastir un diccionari general des de la Safor”**, dimecres **18 de juliol del 2018 de 9:30 a 14:30**, en el marc de la Universitat d'Estiu de Gandia, c. Tossal, 8, Gandia. [Informació i inscripcions](#)
- ▶ Jornada **“Fabra avui. El català, de llengua moderna a llengua digital”**, dimecres **19 de setembre del 2018 de 9 a 13h**, Escola d'Administració Pública de Catalunya, c. Girona, 20, Barcelona. [Programa](#) i [inscripcions](#)
- ▶ [Nou número de Les Notícies de Llengua i Treball](#), la revista semestral de la UGT de Catalunya dedicada a temes de llengua, treball, cultura, societat i història. Dossier sobre la comunitat gitana. [Descarregueu-la aquí](#)
- ▶ [Butlletí electrònic de l'Institut de Llengües de la Universitat de Lleida](#) (número 18, maig 2018). Si voleu subscriure-us-hi, [podeu fer-ho des d'aquí](#).
- ▶ David Paloma, [La ruta de la llengua](#) (*El Punt Avui* Cultura, 18/03/2018)
- ▶ Mònica Barrieras (GELA), [Indis a l'Argentina?](#) (*VilaWeb*, 28/03/2018)
- ▶ Milagros Pérez Olivas, [Llengua i política de blocs](#) (*El País*, 07/04/2018)
- ▶ Josep Playà Maset, [L'enginyer Pompeu Fabra](#) (*La Vanguardia*, 13/05/2018)
- ▶ Pius Pujades, [Llengües que fan nosa](#) (*El Punt Avui*, 14/05/2018)
- ▶ Articles d'Abelard Saragossà al blog *Normativa: des dels parlants i per als parlants*: [1 Condicions per a rectificar normes prèvies](#) (03/05), [2 Primera separació negativa de Fabra \(1956\): l'estructura de la gramàtica](#) (10/05), [3 ¿Per què Fabra escrivia *assaonar*?](#) (16/05), [4 ¿Quines regles determinen la grafia de les paraules compostes?](#) (21/05), [5 El guionet. ¿Per què Fabra escrivia *antireumàtic* \(no *antirreumàtic*\) i *asimètric* \(no *assimètric*\)?](#) (25/05), [6 Un marc atractiu per a les paraules compostes: Fabra \(1956\)](#) (30/05), [7 Separació de Fabra \(en 1972\) i retorn \(en 1992\) sense mostrar les raons de Fabra](#) (05/06), [8 Emmarcament de l'Ortografia \(2017\) de la Filològica](#) (09/06) [9 Més separacions de Fabra \(1956\): teoria de la derivació i de la composició](#) (14/06) [10 Retrocés en la normativa. La grafia de les paraules compostes segons la Secció Filològica](#) (19/06/2018).